

NPTEL ONLINE CERTIFICATION COURSES

INTERMEDIATE LEVEL OF SPOKEN SANSKRIT

DR. ANURADHA CHOUDRY

**DEPARTMENT OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
IIT KHARAGPUR**

**Lecture 26: Introduction to the verb conjugations in the क्रियातिपत्ति-लृङ्
(kriyātipatti-lṛṇ - the conditional)**

CONCEPTS COVERED

- ❑ Revision of the भविष्यकाल (bhaviṣyakāla [लृट् lṛṭ] – future) and the अनद्यतनभूतकाल (anadyatana-bhūtakāla [लङ् laṅ] - imperfect past) forms with the चुरादिगण (curādigaṇa - 10th group of verbs)
- ❑ Introduction to the क्रियातिपत्ति-लृङ् (kriyātipatti-lṛṅ [लृङ् lṛṅ] – conditional) using यदि (yadi – if) and तर्हि (tarhi – then)
- ❑ Building of vocabulary

पुनःस्मरणम् punaḥsmaraṇam – Revision

भविष्यकालः (bhaviṣyakālaḥ - future) and
(अनद्यतन)भूतकालः ((anadyatana)-bhūtakālaḥ - imperfect past)

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam	चुरादिगणः curādigaṇaḥ (10 th group)
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	कथयिष्यति kathayīṣyati	कथयिष्यतः kathayīṣyataḥ	कथयिष्यन्ति kathayīṣyanti	चुर् cūr -> चोरयिष्यति
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	कथयिष्यसि kathayīṣyasi	कथयिष्यथः kathayīṣyathaḥ	कथयिष्यथ kathayīṣyatha	क्षाल् kṣāl -> क्षालयिष्यति
उत्तमः = 1 st Person uttamah	कथयिष्यामि kathayīṣyāmi	कथयिष्यावः kathayīṣyāvaḥ	कथयिष्यामः kathayīṣyāmaḥ	चिन्त् cint -> चिन्तयिष्यति
				सूच् sūc -> सूचयिष्यति
				पाठ् pāṭh -> पाठयिष्यति

भविष्यकालः - bhaviṣyakālaḥ

(अनद्यतन)भूतकालः – (anadyatana)bhūtakālaḥ

पुरुषः / वचनम् puruṣaḥ / vacanam	एकवचनम् ekavacanam	द्विवचनम् dvivacanam	बहुवचनम् bahuvacanam
प्रथमः = 3 rd Person prathamah (also for 2 nd Person (f))	अकथयत् akathayat	अकथयताम् akathayatām	अकथयन् akathayan
मध्यमः = 2 nd Person (inf) madhyamah	अकथयः akathayaḥ	अकथयतम् akathayatam	अकथयत akathayata
उत्तमः = 1 st Person uttamah	अकथयाम् akathayam	अकथयाव akathayāva	अकथयाम akathayāma

परिचयः paricayaḥ - Introduction

क्रियातिपत्ति-लृङ् (kriyātipatti-lṛṇ - conditional => If ... then...)

and

अभ्यासः (abhyāsaḥ) - Practice

क्रियातिपत्ति-लृङ् - kriyātipatti-lṛṇ

चुरादिगणः curādigaṇaḥ (10th group)

चुर् cūr -> चोरयिष्यति -> अचोरयिष्यत्

क्षाल् kṣāl -> क्षालयिष्यति -> अक्षालयिष्यत्

चिन्त् cint -> चिन्तयिष्यति -> ...

सूच् sūc -> सूचयिष्यति -> ...

पाठ् pāṭh -> पाठयिष्यति -> ...

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

प्रथमः = 3rd Person
prathamah

(also for 2nd Person (f))

अकथयिष्यत्
akathayiṣyat

अकथयिष्यताम्
akathayiṣyatām

अकथयिष्यन्
akathayiṣyan

अकथयिष्यः
akathayiṣyaḥ

अकथयिष्यतम्
akathayiṣyatam

अकथयिष्यत
akathayiṣyata

अकथयिष्यम्
akathayiṣyam

अकथयिष्याव
akathayiṣyāva

अकथयिष्याम
akathayiṣyāma

उत्तमः = 1st Person
uttamah

क्रियातिपत्ति-लृङ् - kriyātipatti-lṛṇ

यदि तर्हि

समयः samayaḥ भू	कार्यम् कृ ...
	... गम् ...
कार्यम् kāryam कृ...	... क्रीड् ...
	... दृश् ...
सम्यक् samyak पठ् लिख् ...

पुरुषः / वचनम्
puruṣaḥ / vacanam

एकवचनम्
ekavacanam

द्विवचनम्
dvivacanam

बहुवचनम्
bahuvacanam

प्रथमः = 3rd Person
prathamah

(also for 2nd Person (f))

मध्यमः = 2nd Person (inf)
madhyamah

उत्तमः = 1st Person
uttamah

अभविष्यत्
abhaviṣyat

अभविष्यताम्
abhaviṣyatām

अभविष्यन्
abhaviṣyan

अभविष्यः
abhaviṣyaḥ

अभविष्यतम्
abhaviṣyatam

अभविष्यत
abhaviṣyata

अभविष्यम्
abhaviṣyam

अभविष्याव
abhaviṣyāva

अभविष्याम
abhaviṣyāma

श्लोकः ślokaḥ

अभक्षयिष्यं यदि दुग्धदाधिकं

abhakṣayiṣyaṁ yadi dugdhadādhikaṁ

हे+अपि

घृतं रसालं ह्यपि हेमभस्मकम्।

ghṛtaṁ rasālaṁ hyapi hemabhasmakam।

त+अ

दा+अ

बताभविष्यं न कदापि दुर्बलः

batābhaviṣyaṁ na kadāpi durbalaḥ

तु+इ

यथा त्विदानीं तनुविग्रहोऽभवम्॥

yathā tvīdānīṁ tanuvigraho'bhavam॥

If I had eaten milk-lassi, ghee, juicy mangoes and gold-ash / gold-dust,
I would never indeed have been as weak as I am today with a dry body.

Āyurveda

Life (āyu) is the combination (saṁyoga) of body, senses, mind and reincarnating soul. Ayurveda is the most sacred science of life, beneficial to humans both in this world and the world beyond.

Caraka

Author of carakasamhitā

(3rd Century BCE)

Conclusion

References

- ❑ Narendra. (1997). *Functional Sanskrit: its communicative aspect*. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram.
- ❑ Narendra. (2003). *Speak Sanskrit: the easy way*. Pondicherry: Sri Aurobindo Ashram.
- ❑ Mishra, S. (n.d.). *संस्कृत साधना: पाठ ३२ (तिङन्त-प्रकरण १७ :: लृङ् लकार)*. Retrieved September 18, 2019, from Prachodayat: <https://prachodayat.in/sanskrit-sadhna-patha-32/>

सन्तुष्ट-धीवरस्य कथा
santuṣṭa-dhīvarasya kathā

समतास्तु ते
samatāstu te

NPTEL ONLINE CERTIFICATION COURSES

*Thank
you*

